

Sygn. akt. I C 666/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Rejonowego (del. do SO) Piotr Czernski

Protokolant: Rafał Marczuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 listopada 2014 roku w Lublinie

sprawy z powództwa K. J. (1) i K. J. (2)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda K. J. (1) tytułem zadośćuczynienia kwotę 60.000,00 zł (sześćdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 15 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki K. J. (2) tytułem zadośćuczynienia kwotę 63.000,00 zł (sześćdziesiąt trzy tysiące złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 15 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałej części;

IV. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda K. J. (1) kwotę 1.482,00 zł (tysiąc czterysta osiemdziesiąt dwa złote) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

V. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki K. J. (2) kwotę 2.029,00 zł (dwa tysiące dwadzieścia dziewięć złotych) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

VI. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 6.161,00 zł (sześć tysięcy sto sześćdziesiąt jeden złotych) tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych;

VII. w pozostałej części nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt **I C 666/13**

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27 czerwca 2013 roku (data stempla – k. 67) zgłoszono żądania zasądzenie od pozwanego (...) SA z siedzibą w W.:

- na podstawie 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. na rzecz powoda K. J. (1) kwoty 91.000,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 15.04.2013 roku do dnia zapłaty (art. 817 k.c. - 30 dni na likwidację szkody od dnia otrzymania sprecyzowanego wezwania do zapłaty) - przy uwzględnieniu przyczynienia się syna powodów w 30% do powstania szkody - tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za zerwanie więzi rodzinnych z synem powoda A. J.;

- na podstawie 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. na rzecz powódki K. J. (2) kwoty 91.000,00 zł z odsetkami ustawowymi dnia 15.04.2013 roku do dnia zapłaty (art. 817 k.c. - 30 dni na likwidację szkody od dnia otrzymania sprecyzowanego wezwania do zapłaty) - przy uwzględnieniu przyczynienia się syna powodów w 30% do powstania szkody - tytułem zadośćuczynienia pieniężnego zerwanie więzi rodzinnych z synem powoda A. J.;

- na podstawie 361 § 1 k.c. na rzecz powoda K. J. (1) kwoty 8.386,00 zł (wskazanie w petitum pozwu kwoty „11.980,35 zł” należy uznać za omyłkę wobec faktu, że powód w uzasadnieniu pozwu w sposób wyraźny powoływał się na żądanie w kwocie 8.386,00 zł – k. 8v, taką właśnie kwotę od omawianego żądania wskazywał jako wartość przedmiotu sporu – k. 2 i od takiej kwoty odszkodowania obliczona została opłata od pozwu; Sąd natomiast w dniu 12 listopada 2014 r., zgodnie ze stanowiskiem powoda, wydał postanowienie o umorzeniu postępowania w stosownej części wyłącznie w celu uniknięcia wątpliwości co do wysokości roszczenia odszkodowawczego objętego następnie rozstrzygnięciem zawartym w wyroku) z odsetkami ustawowymi od dnia 30.07.2013 roku do dnia zapłaty (art. 817 k.c. - 30 dni na likwidację szkody od dnia otrzymania sprecyzowanego wezwania do zapłaty) - przy uwzględnieniu przyczynienia się syna powodów w 30% do powstania szkody, tytułem odszkodowania za spłatę kredytu studenckiego, zaciągniętego przez zmarłego A. J. na studia, który, po śmierci syna powód spłacił, gdyż wraz z powódką K. J. (2) byli jego żyrantami.

W uzasadnieniu pozwu wyjaśniono między innymi, że w dniu 10 sierpnia 2003 r. w L. Ł. P., kierując samochodem osobowym marki S. (...), nr rej. (...), naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym, w ten sposób, nie zachował szczególnej ostrożności podczas wykonywania manewru zmiany kierunku jazdy oraz wykonał go w miejscu niedozwolonym (podwójna linia ciągła), doprowadzając przez to zderzenia z wyprzedzającym go motocyklem marki K. o nr rej. (...) kierowanym przez A. J., w wyniku czego kierujący motocyklem poniósł śmierć na miejscu zdarzenia.

Przeciwko sprawcy wypadku Ł. P. toczyło się postępowanie karne przed Sąd Rejonowym w Rzeszowie, sygn. akt. IIK 326/05. W wyniku tego postępowania Ł. P. został uznany za winnego zarzucanego mu czynu i został skazany na karę jednego roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem orzeczonej kary na okres 4 lat tytułem próby.

Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie, zgromadzony w przedmiotowej sprawie materiał dowodowy jasno wskazuje, iż oskarżony naruszył art. 5 ust.1 ustawy z dnia czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym, poprzez wykonanie manewru zmiany kierunku jazdy wbrew zakazowi wynikającemu ze znajdującej się w tym miejscu podwójnej linii ciągłej, a także art. 22 ust. 1 w/w ustawy, poprzez niezachowanie należytej ostrożności przy dokonywaniu tego manewru. Oskarżony wiedział, iż w miejscu zmiany pasa ruchu znajduje się podwójna linia ciągła, która jest znakiem poziomym regulującym bezwzględny zakaz dokonywania takiego manewru. Jak podnosi Sąd Rejonowy w Rzeszowie w sprawie karnej, materiał dowodowy, w tym opia biegłego, nie pozwala bowiem w sposób jednoznaczny odpowiedzieć na pytanie, czy manewr pokrzywdzonego, był jedynie reakcją na nietypowe zachowanie się oskarżonego, czy też raczej, co zresztą wydaje się bardziej logiczne, pokrzywdzony wykonywał manewr wyprzedzania jadącego przed nim pojazdu, a aby to uczynić, również musiał przejechać podwójną linię ciągłą.

W związku z powyższym, należy przyjąć maksimum 30% przyczynienia się zmarłego A. J. do powstania szkody. Zachowanie A. J., zawierające subiektywne elementy winy, jest także obiektywnie naganne jako sprzeczne z porządkiem prawnym i zasadami współżycia społecznego, to jednak nie miało bezpośredniego wpływu na powstanie zdarzenia.

Pełnomocnik powodów w dniu 11 marca 2013 roku zgłosił pozwanemu wniosek o likwidację szkody, załączając komplet dokumentów i określił szczegółowo wartość roszczeń. Tak więc odsetki ustawowe należy liczyć od dnia 15 kwietnia 2013 roku, tj. od upływu 30 dni na likwidację szkód od dnia otrzymania sprecyzowanego wezwania do zapłaty pełnomocnika powodów z dnia 11 marca 2013 roku. Następnie w dniu 25 czerwca 2013 skierował do pozwanego

wezwanie do zapłaty o wypłatę odszkodowania i dlatego też odsetki ustawowe należy liczyć od dnia 30 lipca 2013 roku, tj. od upływu 30 dni na likwidację szkody od dnia otrzymania sprecyzowanego wezwania do zapłaty.

Do dnia wniesienia pozwu, ubezpieczyciel nie wypłacił powodom żadnej kwoty zadośćuczynienia lub odszkodowania, mimo iż powstały przesłanki z art. 817 k.c.

Żądane roszczenie o zapłatę kwoty zadośćuczynienia na rzecz powodów za krzywdę doznaną w następstwie śmierci syna znajduje oparcie w art. 448 k.c. w zw. z art. 24 §1 k.c., gdyż wskutek śmierci osoby najbliższej, spowodowanej zwinionym działaniem sprawcy wypadku, doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powodów w postaci więzi rodzinnych.

Zasądzenie przez Sąd zadośćuczynienia na poziomie po 91.000,00 zł na rzecz każdego z powodów za zerwane więzi rodzinne z synem A. J., wydaje się sprawiedliwe i odpowiadające rozmiarowi straty psychicznej i cierpień powodów po straci ich syna.

W dniu 19 stycznia 1999 roku zmarły A. J. podpisał z bankiem (...) SA Oddział w B. umowę nr (...) o kredyt studencki na okres obejmujący studiów, którego poręczycielami byli rodzice zmarłego - poszkodowani K. i K. J. (2). Kredyt był wypłacany w miesięcznych ratach przez okres 10 miesięcy w roku akademickim. Zmarły na skutek wypadku komunikacyjnego z dnia 10 sierpnia 2003 roku nie zdążył spłacić kredytu, co spowodowało, iż poszkodowani byli zmuszeni spłacić kredyt zaciągnięty przez zmarłego syna A.. W okresie od września 2003 roku do października 2008 roku kredyt został całkowicie spłacony przez K. J. (1) na łączną kwotę 11.980,35 zł.

W związku z całkowitym rozliczeniem kredytu studenckiego, bank (...) S.A. zwrócił poszkodowanemu K. J. (1) dokumenty w postaci: weksła in blanco i deklaracji wekslowej. Gdyby nie zdarzenie, w którym wiązana jest odpowiedzialność odszkodowawcza, poszkodowany nie musiałby spłacać kredytu za swojego syna - zmarłego A. J.. (k. 2-10v)

W odpowiedzi na pozew pozwany domagał się oddalenia powództwa w całości i zasądzenia od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł.

W uzasadnieniu wyjaśniono między innymi, że powództwo nie znajduje uzasadnienia na podstawie stanu faktycznego zaistniałego w niniejszej sprawie i jest bezzasadne w świetle odpowiednich przepisów prawa materialnego. W przypadku żądania zadośćuczynienia, z uwagi na datę zdarzenia, brak jest podstawy do wypłaty powodom żądanych kwot. Z kolei odnosząc się do żądania zasądzenia na rzecz powodów kwoty 11.980,35 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30.07.2013 r. tytułem odszkodowania za spłatę kredytu studenckiego w związku z art. 361 k.c. po pomniejszeniu wskazanej kwoty o 30% ze względu na przyczynienie się poszkodowanego – pozwany podniósł, że poszkodowanym w niniejszej sprawie w wyniku zaistniałego wypadku drogowego był A. J., natomiast art. 361 k.c. nie przewiduje możliwości żądania odszkodowania przez osoby bliskie poszkodowanemu za własną szkodę majątkową. Powyższego przepisu kodeksu cywilnego nie można interpretować rozszerzająco. Oznacza to, że osobom trzecim, w tym bliskim zmarłemu (poszkodowanemu) w wyniku czynu niedozwolonego, nie przysługują roszczenia odszkodowawcze na zasadach określonych w przepisie 361 k.c. Artykuł ten stanowi podstawę do żądania odszkodowania wyłącznie temu, komu bezpośrednio czynem bezprawnym wyrządzono szkodę majątkową. W polskim systemie prawa cywilnego obowiązuje zasada, iż odszkodowanie z tytułu szkody majątkowej (zwrot spłaconej przez powodów pożyczki poszkodowanego), którego źródłem jest czyn niedozwolony, przysługuje wyłącznie osobie, przeciwko której czyn taki został skierowany, a nie osobom trzecim (pośrednio poszkodowanym). Odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń nie może więc wykraczać poza granice odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem.

W piśmie procesowym z dnia 15 listopada 2013 roku pozwany dodatkowo podniósł, że krzywda została przez pozwanego zrekompenrowana poprzez wypłatę stosownego odszkodowania na podstawie ugody z dnia 2 sierpnia 2013 r., zgodnie z którą powodowie otrzymali kwoty po 25.000,00 zł tytułem znacznego pogorszenia się ich sytuacji życiowej (pomniejszonej o 30% przyczynienie się, co dało kwotę 17.500,00 zł). Wobec przyznania przez pełnomocnika

pozwanych przyczynienia w granicach 30%, pozwany nie zgłasza w tym zakresie żadnych wniosków dowodowych. Przyjęte przyczynienie jest zgodne ze stanowiskiem prezentowanym przez pozwanego w sprawie i wobec uznania nie wymaga dalszego dowodzenia.

Pozwany podkreślił też, że w najnowszym orzecznictwie SN panuje pogląd, iż znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o której mowa w art. 446 § 3 k.c. obejmuje także zmiany w sferze dóbr niematerialnych najbliższych członków rodziny zmarłego. Należało przy przyznaniu tego świadczenia, co miało miejsce w sprawie niniejszej w sierpniu 2013 r., uwzględnić także pozaekonomiczne przesłanki, rozstrój zdrowia, osłabienie aktywności życiowej powodów itp. W niniejszej sprawie podstawy powództwa związanej z naruszeniem dobra osobistego nie można zatem utożsamiać z przepisem art. 446 § 4 k.c., zgodnie z którym sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. W sprawie zachodzi zatem powaga rzeczy ugodzonej. (k. 179-180)

W piśmie procesowym z dnia 14 marca 2014 r. pełnomocnik powodów przyznał, że roszczenie powoda o zadośćuczynienie zostało częściowo zaspokojone, tj. w zakresie kwoty 3.000,00 zł, z uwagi na zasądzenie tej kwoty na jego rzecz przez Sąd w postępowaniu karnym. (k. 202)

W toku rozprawy w dniu 14 lutego 2014 r. pełnomocnik powodów wnosił o zasądzenie kosztów procesu według spisu kosztów. (k. 189, 190)

Również w toku rozprawy w dniu 20 października 2014 r. pełnomocnik powodów wnosił o zasądzenie kosztów procesu według spisu kosztów w łącznej kwocie 7.451,31 zł. (k. 235v)

W piśmie procesowym z dnia 10 listopada 2014 r. pozwany wnosił o zasądzenie kosztów procesu od części powództwa, co do której nastąpiło cofnięcie żądania przez powoda. (k. 250)

W toku rozprawy w dniu 12 listopada 2014 r. zgodnie z oświadczeniem powoda Sąd umorzył postępowanie w części. (k. 249)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 26 września 2005 r. Ł. P. został uznany za winnego popełnienia czynu polegającego na tym, że w dniu 10 sierpnia 2003 r. około godziny 17:10 w L., kierując pojazdem marki S. (...) nr rej. (...), naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym określone w art. 5 ust. 1 i art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. „Prawo o ruchu drogowym” w ten sposób, że nie zachował szczególnej ostrożności podczas wykonywania manewru zmiany kierunku jazdy oraz wykonał go w miejscu niedozwolonym (podwójna linia ciągła) doprowadzając przez to do zderzenia z wyprzedzającym go motocyklem marki K. o nr rej. (...) kierowanym przez A. J., w wyniku czego kierujący motocyklem poniósł śmierć na miejscu zdarzenia, stanowiącego występki określony w art. 177 § 2 k.k. (odpis wyroku – 21, 115-117)

Powyższy wyrok został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 3 kwietnia 2006 roku i jest prawomocny. (odpis wyroku – k. 29, 127)

Roszczenie powoda K. J. (3) o zadośćuczynienie zostało częściowo zaspokojone, tj. w zakresie kwoty 3.000,00 zł, z uwagi na jej zapłatę przez bezpośredniego sprawcę szkody (krzywdy) – zeznania powodów – k. 236, oświadczenie procesowe powodów - k. 202v, wyrok – k. 117.

A. J., syn K. J. (1) i K. J. (2), urodził się dnia (...) w B.. (odpis asc – k. 20).

W dniu 19 stycznia 1999 roku Bank (...) S.A. w W. Oddział w B. udzielił A. J. kredytu studenckiego. Zabezpieczenie kredytu stanowiły 2 weksle in blanco wystawione przez kredytobiorcę poręczone przez jego rodziców K. J. (2) i K. J. (1). (odpis umowy – k. 59-63).

W okresie od września 2003 roku do października 2008 roku wspomniany wyżej kredyt studencki został w całości spłacony w kwocie 11.980,35 zł przez K. J. (1). (odpis zaświadczenia – k. 66)

W dniu 20 grudnia 2002 roku A. J. uzyskał na Politechnice B. dyplom studiów wyższych zawodowych na kierunku informatyka w zakresie inżynierii oprogramowania i uzyskał tytuł inżyniera. (odpis dyplomu – k. 41).

A. J. w okresie od 3 września 2001 roku do swojej śmierci, tj. do dnia 10 sierpnia 2003 roku, był zatrudniony w wymiarze pełnego etatu w (...) Spółce z o.o. w W. na stanowisku administratora sieci informatycznej. W chwili śmierci mieszkał z siostrą w W. w wynajętym mieszkaniu. Był kawalerem, nie miał dzieci. Po zdobyciu doświadczenia zawodowego planował wrócić do B., gdzie mieszkają powodowie. Powodowie wiązali z synem A. duże nadzieje związane z opieką nad nimi w przyszłości. A. J. dzwonił do rodziców codziennie, przyjeżdżał do domu z przyjemnością. Interesował się ich stanem zdrowia i tym, co się z nimi dzieje. Cieszył się ze spotkań z rodzicami. Kiedy powódka zachorowała na chorobę nowotworową, opiekował się ją, interesował się jej stanem zdrowia. Razem z matką przeżywał jej chorobę. (odpis świadectwa pracy – k. 42, zeznania powoda – k. 112v-113, zeznania powódki – k. 113v, zeznania świadka D. S. – k. 114-114).

K. J. (1) urodził się (...) i od 1976 roku jest małżonkiem K. J. (2), urodzonej w dniu (...) (zeznanie powoda – k. 112v-113, asc – k. 40)

Powodowie mają dwoje dzieci: syna w wieku 32 lat i córkę w wieku 37 lat. (zeznanie powódki – k. 113).

Powodowie mieli bardzo dobre, bliskie relacje z synem A. J.. A. J. z ojcem miał wspólne zainteresowanie, tj. informatykę. (zeznanie powoda – k. 113, zeznanie powódki – 113-113v, zeznania świadka D. S. – k. 114).

Powódka K. J. (2) od 2002 roku leczy się onkologicznie. (dokumentacja medyczna – k. 43-56).

W dniu 6 kwietnia 2011 roku stwierdzono u K. J. (2) lekki stopień niepełnosprawności. (odpis orzeczenia – k. 57).

W dniu 23 sierpnia 2011 r. stwierdzono u K. J. (1) lekki stopień niepełnosprawności. (odpis orzeczenia – k. 58).

Śmierć syna spowodowała u powoda wystąpienie przewlekłej reakcji depresyjnej. K. J. (1) przez długi czas był pogrążony w żałobie. Po początkowej fazie szoku i niedowierzania pogrążył się w smutku. Był przygnębiony i apatyczny, odczuwał żal i ból, miał ogromne poczucie straty i osamotnienia, tęsknoty, świadomość niemożności realizowania wspólnych planów. Widoczna była u niego anhedonia, wycofanie społeczne i emocjonalne, spadek aktywności we wszystkich dziedzinach życia. Każde wspomnienie syna powodowało u niego rozrzewnienie, płacz, a rzeczy osobiste syna były przez niego traktowane jako szczególnie cenne. Miał problemy ze snem. Obecnie K. J. (1) już tak silnie nie koncentruje się na przeżywaniu żałoby, chociaż wspomnianie syna nadal wywołuje negatywne emocje (smutek i żal). Okresowo nadal pojawia się u niego tęsknota za synem i żal. Taki stan nie wpływa jednak niekorzystnie na jego codzienne funkcjonowanie. K. J. (1) obecnie nie wykazuje cech patologicznie obniżonego nastroju, radzi sobie z wykonywaniem codziennych obowiązków, pracuje zawodowo, potrafi się cieszyć, poprawił się komfort jego życia. Interesuje się życiem córki, drugiego syna, żony, dużo radości dają mu spotkania z wnukami. To wszystko przynajmniej częściowo rekompensuje mu stratę syna i rokuje pozytywnie na przyszłość. (opinia biegłego – k. 205-208)

Śmierć syna spowodowała u powódki wystąpienie przewlekłej reakcji depresyjnej. Po informacji o śmierci syna u K. J. (2) pojawiło się odrętwienie i oszołomienie. Było to pierwsze stadium – stadium szoku. Po okresie zaprzeczenia i silnego protestu nastąpiła u niej dezorganizacja zachowania przejawiająca się w trudnościach z codzienną aktywnością. Pojawiły się u niej także zaburzenia snu. Oznaką ozdrowienia, po ok. 2 latach, było u badanej ponowne zainteresowanie się kontaktami z innymi i aktywnym życiem. Obecnie powódka już tak silnie nie koncentruje się na przeżywaniu żałoby, chociaż wzmianki na temat jej syna wywołują jeszcze negatywne emocje (smutek, żal, tęsknotę). Taki stan nie wpływa jednak niekorzystnie na jej codzienne funkcjonowanie. Powódka radzi sobie z wykonywaniem codziennych prac, uczestniczy w życiu rodzinnym, potrafi przeżywać radosne wydarzenia.

Nie występuje u niej patologicznie obniżony nastrój, przygnębienie, pesymistyczne myślenie czy zaburzenia rytmów biologicznych obserwowane bezpośrednio po śmierci syna. Można uznać, że powódka przeszła cały okres żałoby. Żałoba po śmierci syna spowodowała u niej długotrwały, ale nie trwały uszczerbek na zdrowiu. W obecnej chwili stan psychiczny powódki jest wyrównany i nie wymaga ona pomocy psychoterapeutycznej. Rokowania na przyszłość są pozytywne. (opinia biegłego – k. 210-214)

A. J. w 30% przyczynił się do zaistnienia zdarzenia, które spowodowało jego zgon. (bezsporne, zgodne i nie budzące wątpliwości Sądu oświadczenia procesowe stron – k. 4, 96)

W dniu 11 maja 2006 roku powód zgłosił pozwanemu żądanie zapłaty 12.000,00 zł tytułem kredytu studenckiego oraz wypłaty zadośćuczynienia w kwocie 100.000,00 zł. (bezsporne, k. 3-4, 48-50v akt likwidacji szkody)

Pismem z dnia 31 lipca 2006 roku pozwany poinformował powodów, że odmawia wypłaty zadośćuczynienia oraz odszkodowania obejmującego kredyt studencki. (bezsporne, k. 33 akt likwidacji szkody)

W dniu 12 marca 2013 roku powodowie przesłali do pozwanego listem poleconym pismo obejmujące wezwanie do zapłaty na ich rzecz kwot po 105.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia związanego z zerwaniem więzi rodzinnych w wyniku śmierci A. J. oraz kwot po 40.000,00 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w terminie 30 dni od otrzymania wezwania. (pismo wraz z dowodem nadania - k. 30-35)

Pismem z dnia 22 marca 2013 roku pozwany odmówił wypłaty zadośćuczynienia. (pismo - k. 39)

W dniu 25 czerwca 2013 roku powód K. J. (1) przesłał do pozwanego listem poleconym pismo obejmujące wezwanie do zapłaty na jego rzecz kwoty 11.980,35 zł tytułem odszkodowania za spłatę kredytu studenckiego zmarłego syna w terminie 30 dni od otrzymania wezwania. (pismo wraz z dowodem nadania - k. 36-38)

W dniu 2 sierpnia 2013 roku powód K. J. (1) zawarł z pozwanym ugodę pozasądową. W treści ugody w § 1 ustalono, że uгода w sposób wyczerpujący reguluje wszelkie kwestie związane z ustaleniem ostatecznej wysokości i zapłatą przez (...) na rzecz K. J. (1) odszkodowania pieniężnego po śmierci syna A. J.. Natomiast w § 3 K. J. (1) oświadczył, że określona w § 2 kwota 37.837,00 zł (w tym 25.000,00 zł tytułem odszkodowania po śmierci syna następnie pomniejszone o 30% z tytułu przyczynienia) wyczerpuje wszelkie roszczenia z tytułu wypadku komunikacyjnego syna z dnia 10 sierpnia 2003 roku. Jednocześnie K. J. (1) oświadczył, że zrzeka się wszelkich pozostałych roszczeń mogących wyniknąć w przyszłości w następstwie opisanego zdarzenia. W treści w § 4 zastrzeżono, że uгода nie obejmuje roszczeń tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego na podstawie art. 23, 24 w zw. z 448 k.c. po śmierci syna A. J.. (k. 53 akt likwidacji szkody)

W dniu 2 sierpnia 2013 roku powód K. J. (2) zawarła z pozwanym ugodę pozasądową. W treści ugody w § 1 ustalono, że uгода w sposób wyczerpujący reguluje wszelkie kwestie związane z ustaleniem ostatecznej wysokości i zapłatą przez (...) na rzecz K. J. (2) odszkodowania pieniężnego po śmierci syna A. J.. Natomiast w § 3 K. J. (2) oświadczyła, że określona w § 2 kwota 25.000,00 zł tytułem odszkodowania po śmierci syna, następnie pomniejszona o 30% z tytułu przyczynienia, wyczerpuje wszelkie roszczenia z tytułu wypadku komunikacyjnego syna z dnia 10 sierpnia 2003 roku. Jednocześnie K. J. (2) oświadczyła, że zrzeka się wszelkich pozostałych roszczeń mogących wyniknąć w przyszłości w następstwie opisanego zdarzenia. W treści w § 4 zastrzeżono, że uгода nie obejmuje roszczeń tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego na podstawie art. 23, 24 w zw. z 448 k.c. po śmierci syna A. J.. (k. 53v akt likwidacji szkody)

Powód K. J. (1) utrzymuje się z dochodów uzyskiwanych na podstawie umowy o pracę w wysokości 2.000,00 zł netto, natomiast powódka K. J. (2) z emerytury w wysokości 1.600,00 zł netto. (niekwestionowane w sprawie i nie budzące wątpliwości Sądu oświadczenie – k. 13)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w pierwszej kolejności w oparciu o powołane wyżej dowody z dokumentów lub odpisów albo tylko kserokopii dokumentów, niekwestionowanych jednak przez strony i nie budzących wątpliwości

Sądu co do swej wiarygodności i zgodności z treścią oryginałów – w kontekście stanowiska Sądu Apelacyjnego w Lublinie wyrażonego w wyroku z dnia 30 października 2013 r.¹

Również zeznania powodów i świadka D. S. w zakresie wykorzystanym wyżej do skonstruowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia należy uznać za wiarygodne, ponieważ są wzajemnie zgodne i tworzą spójny obraz zdarzeń. Podawane w tych zeznaniach fakty nie były też kwestionowane przez pozwanego.

Sąd podzielił nadto w całości ustalenia i wnioski biegłej psycholog uznając, że zostały one dokonane w oparciu o posiadaną przez opiniującą wiedzę specjalną, po wnikliwej analizie dokumentacji z akt sprawy oraz bezpośrednim badaniu powodów. Wnioski wysunięte przez biegłą są wewnątrznie logiczne, nie są sprzeczne ani dowolne, ponadto uwzględniają wszystkie okoliczności ujawnione w sprawie, są uzasadnione wskazaniem wiedzy społecznej. Opinie zostały sporządzone rzetelnie, zgodnie z postanowieniem o dopuszczeniu dowodu i pozwalają na uzyskanie odpowiedzi na wszystkie wątpliwości podnoszone przez strony. Ponadto strony nie zgłaszały, co do jej treści i końcowych wniosków, żadnych zastrzeżeń.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

I.

W pierwszej kolejności za bezsporną należy uznać kwestię odpowiedzialności pozwanego wobec powodów co do zasady. Świadczy o tym nie tylko stanowisko procesowe strony pozwanej zaprezentowane w odpowiedzi na pozew, ale także czynności pozwanego przeprowadzone w postępowaniu mającym na celu tzw. „likwidację szkody”, a w szczególności wypłacenie powodom określonych kwot odszkodowań i zawarcie ugód pozasądowych. Również zdaniem Sądu Okręgowego, odpowiedzialność pozwanego co do zasady nie może budzić wątpliwości w świetle m.in. przepisów art. 13 i n. ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych². Przy czym bezspornie sprawca wypadku, skazany prawomocnym wyrokiem Sądu na popełnienie przestępstwa z tym związanego, w chwili wypadku korzystał z ochrony ubezpieczeniowej pozwanego w zakresie odpowiedzialności cywilnej.

Dodatkowo wypada wskazać, że w zakresie podstaw prawnych odpowiedzialności za szkodę komunikacyjną, posiadacz pojazdu ponosi odpowiedzialność za skutki wypadku na podstawie art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c., natomiast pozwany, jako ubezpieczyciel posiadacza pojazdu odpowiada w granicach jego odpowiedzialności na podstawie art. 822 k.c.

Uprawniony do odszkodowania ubezpieczeniowego w związku ze zdarzeniem objętym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (art. 822 § 4 k.c.). Ponieważ zatem zasada odpowiedzialności pozwanego nie była sporna, z tych też względów nie ma potrzeby pogłębiania nad nią rozważań.

W ten sam sposób za bezsporną należy uznać wysokość przyczynienia syna powodów A. J. do zaistnienia wypadku komunikacyjnego skutkującego jego zgonem – określoną zgodnie przez strony na 30%, co w świetle całokształtu materiału dowodowego nie budzi zastrzeżeń Sądu.

II.

Odnosząc się do żądania przez powodów w zakresie zadośćuczynienia, należy stwierdzić, że jego podstawę stanowią mają przepisy art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Zgodnie z art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia (...). Z kolei zgodnie z art. 24 k.c. (§ 1) Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia,

dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. (§ 2) Jeżeli skutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

Biorąc pod uwagę powyższe regulacje, należy przede wszystkim podkreślić, że Sąd Okręgowy podziela pogląd, iż najbliższemu członkowi rodziny zmarłego co do zasady przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Z przepisu art. 24 § 1 k.c. wynika wszak, że nie każde naruszenie dobra osobistego umożliwia wystąpienie z roszczeniami ochronnymi. Jest to możliwe dopiero wtedy, gdy działanie naruszające będzie bezprawne, tj. sprzeczne z prawem lub godzące w zasady współżycia społecznego. Ciężar wykazania, że nastąpiło naruszenie dobra osobistego, zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na stronie powodowej, pozwany zaś, w celu uwolnienia się od odpowiedzialności, może wówczas wykazać, iż jego działanie naruszające dobro osobiste powoda nie ma charakteru bezprawnego.

O bezprawności decyduje, zatem wyłącznie kryterium obiektywne. Zagrożenie naruszenia lub naruszenie dobra osobistego zostanie uznane za bezprawne, jeżeli jest ono sprzeczne z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, a więc z normami prawnymi lub regułami postępowania wynikającymi z zasad współżycia społecznego. Rzeczą istotną jest, że z treści art. 24 k.c. wynika domniemanie bezprawności, co w sposób korzystny dla pokrzywdzonego wpływa na rozłożenie ciężaru dowodu oraz ryzyka niewyjaśnienia okoliczności stanu faktycznego, od których bezprawność zależy.

W świetle powyższych rozważań oraz poczynionych ustaleń, należy wskazać, że działanie bezpośredniego sprawcy szkody (krzywdy), za które odpowiedzialność ponosi aktualnie pozwany, z całą pewnością było działaniem bezprawnym i dodatkowo zawinionym.

Z kolei katalog dóbr osobistych, zawarty jest w art. 23 k.c. i ma charakter otwarty. Przepis ten wymienia dobra osobiste człowieka pozostające pod ochroną prawa cywilnego w sposób przykładowy, uwzględniając te dobra, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Nie budzi jednak wątpliwości, że przedmiot ochrony oparty na podstawie art. 23 i 24 k.c. jest znacznie szerszy niż wymieniony w kodeksie. Należy uznać, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane, jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym uznaje się za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. W judykaturze słusznie uznano, że do katalogu dóbr osobistych niewymienionych wprost we wskazanym wyżej przepisie należy np. pamięć o osobie zmarłej, prawo do intymności i prywatności życia, prawo do planowania rodziny lub płęć człowieka.

Nie ulega również wątpliwości, że rodzina, jako związek najbliższych sobie osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z małżeństwa, czy też pokrewieństwa, podlega ochronie prawa. Ochrona ta dotyczy również odpowiednio prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71 Konstytucji przewiduje, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 k.r.o., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy, zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi (więź rodzinna) stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 k.c. i 24 k.c.³

Niemniej jednak, podkreślić trzeba, że strona dochodząca zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu naruszenia dobra osobistego zobowiązana jest udowodnić nie tylko sam fakt naruszenia dobra osobistego, ale także doznania krzywdy wskutek naruszenia dobra osobistego⁴.

Obie te przesłanki zostały wykazane w toku niniejszego procesu. W szczególności postępowanie dowodowe pozwoliło na jednoznaczne stwierdzenie, że więź między zmarłym a powodami była bardzo silna. Reakcja żałoby po stronie powodów trwała długo. Fakt śmierci syna, z punktu widzenia powodów, ale także na płaszczyźnie obiektywnej, miał charakter nagły i wywołał u nich wstrząs. Przedwczesna śmierć syna naruszyła w rezultacie dobro osobiste powodów, jakim jest więź rodzinna, dająca możliwość funkcjonowania w pełnej rodzinie i wywołała opisaną wyżej cierpienia. Z kolei rolą zadośćuczynienia jest złagodzenie skutków negatywnych doznań wynikających z naruszenia dóbr osobistych.

Reasumując, należy wskazać, iż spowodowanie wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniósł syn powodów, było zawinionym i bezprawnym naruszeniem ich dobra osobistego w postaci prawa do życia w rodzinie oraz prawa do utrzymania więzi rodzinnych. Nie budzi też wątpliwości istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy opisanym zdarzeniem a naruszeniem dóbr osobistych powodów.

W niniejszej sprawie bezsprzeczna była okoliczność, o której mowa wyżej, iż za sprawcę wypadku odpowiedzialność ponosi pozwany jako ubezpieczyciel. Tym samym Sąd miał uprawnienie do przyznania powodom odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

W orzecznictwie i literaturze słusznie podkreśla się też, że uwzględniając kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, którego głównym celem jest zatarcie lub co najmniej złagodzenie następstw naruszenia takich dóbr osobistych uznaje się, że wysokość zadośćuczynienia winna zależeć przede wszystkim od wielkości doznanej krzywdy. Dla jej sprecyzowania i przyjęcia „odpowiedniej” sumy zadośćuczynienia uwzględnić należy takie okoliczności, jak rodzaj naruszonego dobra, rozmiar doznanej krzywdy (oceniany obiektywnie), intensywność naruszenia (oceniana obiektywnie), stopień negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego wynikających z dokonanego naruszenia dobra osobistego, w tym także niewymiernych majątkowo, nieodwracalność skutków naruszenia, stopień winy sprawcy, sytuację majątkową i osobistą zobowiązanego⁵.

Ustalenie krzywdy ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. W żadnym jednak razie ustalony stopień utraty zdrowia psychicznego pokrzywdzonego nie jest równoznaczny z rozmiarem krzywdy i wielkością należnego zadośćuczynienia⁶.

Orzekając w tym zakresie, Sąd miał również na uwadze, iż wykładnia art. 446 § 3 k.c. wskazuje na przyznawanie odszkodowania z uwzględnieniem szkody niemajątkowej⁷ (a takie przyznano powodom w 2013 r.), zwłaszcza jeśli weźmie się pod uwagę wykładnię przepisu art. 446 § 3 k.c. z chwili powstania szkody i jej likwidacji. Zadośćuczynienie (jego wysokość) przyznawane z podobnych podstaw, co odszkodowanie (śmierć osoby bliskiej), musi więc uwzględniać wzajemne zazębianie się tych podstaw.

W podobny, słuszny sposób wypowiada się zresztą piśmiennictwo, analizując treść i zasadność pozostawienia w kodeksie art. 446 § 3 k.c., po wprowadzeniu art. 446 § 4 k.c., tj. przepisu umożliwiającego wystąpienie z bezpośrednim roszczeniem o zadośćuczynienie za śmierć osoby bliskiej. Przede wszystkim, w utrzymanym przepisie jest mowa o istotnym pogorszeniu się sytuacji życiowej członków rodziny, a nie tylko ich sytuacji materialnej (majątkowej). Zdaniem Sądu, trafnie dostrzega się zatem w doktrynie, że śmierć kogoś z rodziny powoduje często po stronie pozostałych jej członków szereg trudno wymiernych i nie zawsze w pełni rekompensowanych uszczerbków o charakterze materialnym, których wyrównanie jest w istocie możliwe tylko poprzez przyznanie jednorazowego odszkodowania, przybierającego w rozważanym przypadku formę podobną do ryczałtu (jak w niniejszej sprawie), co jest o tyle możliwe, że przepis cechuje pewna elastyczność wyrażona zawartymi w nim słowami „sąd może”⁸.

W podobny sposób wypowiedział się również Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 14 kwietnia 2010 roku, w sprawie I ACa 178/10, który mimo, iż dotyczy bezpośrednio relacji § 3 i § 4 art. 446 k.c., a więc obecnego stanu prawnego, a w niniejszej sprawie ma zastosowanie stan prawny obowiązujący przed wskazaną nowelizacją, to jednak zaprezentowane przez ten Sąd wywody są w pełni użyteczne na potrzeby przedmiotowej sprawy. We wskazanym judykacie zwrócono uwagę, że Sąd zasądzając na rzecz osoby poszkodowanej odszkodowanie, o którym mowa w

art. 446 § 3 k.c. i jednocześnie zadośćuczynienie, winien wszelkie niemajątkowe okoliczności, które dotychczas miały wpływ na wysokość odszkodowania, maksymalnie pominąć i uwzględnić je dopiero, w miarę możliwości, przy określeniu wysokości zadośćuczynienia.

Dlatego w przedmiotowej sprawie przy określeniu wysokości zadośćuczynień Sąd Okręgowy uwzględnił przede wszystkim nieodwracalny rozmiar krzywdy, jakiej doznali powodowie. Do chwili obecnej, to jest po upływie ponad 10 lat od zdarzenia, nadal bardzo przeżywają oni śmierć syna, nie są w stanie o tym mówić, ich reakcja na śmierć syna i skutki istnieją do chwili obecnej. Powodowie do chwili obecnej nie pogodzili się ze śmiercią syna.

Biorąc zaś pod uwagę aktualną wartość nabywczą pieniądza oraz mając na uwadze fakt, iż powodom wypłacono stosowne odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej, które w pewnym stopniu uwzględniało materie niemajątkowe, na co słusznie zwrócił uwagę pozwany, należy uznać, że wstępnie odpowiednią kwotą zadośćuczynienia byłaby kwota 90.000,00 zł dla każdego z nich.

W dalszej kolejności należy jednak wskazać, że zgodnie z art. 362 k.c. obowiązek naprawienia szkody ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania szkody, przy czym wobec odpowiedzialności samoistnego posiadacza pojazdu na zasadzie ryzyka nie jest istotne, czy przyczynienie się poszkodowanego było przez niego zawinione. W sprawie za bezsporne ustalono przyczynienie w wysokości 30%.

W dalszej kolejności Sąd zważył, że w orzecznictwie słusznie podkreśla się, że przyczynienie się poszkodowanego do powstania szkody jest jedynie warunkiem wstępnym miarkowania odszkodowania, gdyż nie nakłada na sąd obowiązku zmniejszenia odszkodowania, ani nie przesądza stopnia tego zmniejszenia⁹. Co więcej, zachowanie się poszkodowanego musi stanowić adekwatną współprzyczynę powstania szkody lub jej zwiększenia, czyli włączać się musi jako dodatkowa przyczyna szkody, a nadto, co istotne, zachowanie to musi być zawinione, tj. obiektywnie zarzucalne, wadliwe, z przyczyn leżących po stronie poszkodowanego. Zastosowanie art. 362 k.c. może nastąpić dopiero po ustaleniu istnienia związku przyczynowego. Jeżeli nie ma takiego przyczynienia się, to nie może być zmniejszony obowiązek naprawienia szkody¹⁰.

Biorąc jednak pod uwagę znaczne, a więc niepomijalne i zawinione przyczynienie syna powodów do powstania zdarzenia wywołującego szkodę, a także zgodne w tym względzie oświadczenia procesowe stron wyrażone w pozwie i odpowiedzi na pozew, w ramach unormowania art. 362 k.c., za odpowiednią kwotę zadośćuczynień na ich rzecz należy uznać po 63.000,00 zł. Taką też kwotę zadośćuczynienia zasądzono na rzecz powódki. Natomiast w przypadku powoda, kwotę tę należy dodatkowo pomniejszyć o 3.000,00 zł. Pełnomocnik powodów przyznał bowiem w sposób wyraźny (k. 202v), a co następnie znalazło potwierdzenie w wiarygodnych zeznaniach obojga powodów (k. 236), że w zakresie tej kwoty roszczenie powoda z tytułu zadośćuczynienia zostało zaspokojone. Na rzecz powoda zasądzeniu z tytułu zadośćuczynienia podlega zatem ostatecznie kwota 60.000,00 zł.

W pozostałej części żądania powodów w zakresie zadośćuczynienia są niezasadne.

Na marginesie tylko należy podkreślić, co nie było przedmiotem sporu, że w § 4 ugód z dnia 2 sierpnia 2013 roku, zawartej pomiędzy powodem a pozwanymi, w sposób wyraźny zastrzeżono, iż nie obejmują one roszczeń tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego na podstawie art. 23, 24 w zw. z 448 k.c. po śmierci syna A. J..

III.

Odsetki ustawowe od kwot głównych zadośćuczynienia należało zasądzić, uwzględniając unormowania art. 817 k.c. i art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...). W szczególności zgodnie z treścią art. 817 k.c. (§ 1.) Ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku. (§ 2.) Gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela albo wysokości świadczenia okazało się niemożliwe, świadczenie powinno być

spełnione w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część świadczenia ubezpieczyciel powinien spełnić w terminie przewidzianym w § 1.

Natomiast zgodnie z przepisem szczególnym art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (ust. 1.) Zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. (ust. 2.) W przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie, o którym mowa w ust. 1, okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego. W terminie, o którym mowa w ust. 1, zakład ubezpieczeń zawiadamia na piśmie uprawnionego o przyczynach niemożności zaspokojenia jego roszczeń w całości lub w części, jak również o przypuszczalnym terminie zajęcia ostatecznego stanowiska względem roszczeń uprawnionego, a także wypłaca bezsporną część odszkodowania.

W przedmiotowej sprawie żądanie dotyczące odsetek sformułowane w pozwie jest zasadne, ponieważ uwzględnia wskazany wyżej 30-dniowy termin wezwania do zapłaty. Należy przy tym zauważyć, że od chwili zgłoszenia tych żądań pozwanemu, ten nie prowadził już jakiegokolwiek postępowania w celu wyjaśnienia okoliczności faktycznych sprawy. Z kolei postępowanie karne dotyczące odpowiedzialności bezpośredniego sprawcy szkody zostało zakończone prawomocnie kilka lat wcześniej.

IV.

Jeżeli natomiast chodzi o żądanie powoda obejmujące zwrot kwoty spłaconego kredytu studenckiego (odpowiednio skorygowanej z uwagi na bezsporne przyczynienie poszkodowanego), to jest ono niezasadne, co przesądza również o niezasadności żądania akcesoryjnego w postaci odsetek. Dzieje się tak z kilku przedstawionych niżej przyczyn.

Po pierwsze, wprawdzie nie ma racji pozwany twierdząc, iż tego rodzaju żądanie nie znajduje co do zasady podstawy prawnej z uwagi na enumeratywnie wymienione roszczenia przysługujące osobom najbliższym zmarłego. Należy bowiem zwrócić uwagę na treść przepisu art. 24 § 2 k.c. Wynika z niej, że jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

W przedmiotowej sprawie poszkodowanymi, których dobra osobiste zostały naruszone, są powodowie. Tym samym co do zasady mogą oni domagać się dochodzenia naprawienia szkody majątkowej na zasadach ogólnych. Niemniej jednak, również w tym przypadku zastosowanie ma ogólna norma określona w art. 361 § 1 k.c. W tym kontekście należy zauważyć, że żądanie powoda zasądzenia stosownej kwoty wynikającej ze spłaty kredytu studenckiego wykracza poza ramy wyznaczone przez cytowany przepis. Jest tak między innymi dlatego, że pozwani byli zobowiązani do spłaty zadłużenia jako dłużnicy wekslowi, w ramach własnego zobowiązania.

Po drugie, nawet gdyby przyjąć, że roszczenie powoda wobec pozwanego z omawianego tytułu istniało, to w treści ugód z dnia 2 sierpnia 2013 roku (§ 1) ustalono, że w sposób wyczerpujący regulują one wszelkie kwestie związane z ustaleniem ostatecznej wysokości i zapłatą przez (...) na rzecz K. J. (1) i K. J. (2) odszkodowania pieniężnego po śmierci syna A. J.. Natomiast w § 3 tych samych ugód powodowie oświadczyli, że określone w § 2 kwoty wyczerpują wszelkie roszczenia z tytułu wypadku komunikacyjnego syna z dnia 10 sierpnia 2003 roku. Jednocześnie powodowie oświadczyli, że zrzekają się wszelkich pozostałych roszczeń mogących wyniknąć w przyszłości w następstwie opisanego zdarzenia. Natomiast w treści § 4 zastrzeżono, że ugody nie obejmują tylko jednej kategorii roszczeń, tj. roszczeń tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego na podstawie art. 23, 24 w zw. z 448 k.c. po śmierci syna A. J.. Tym samym należy uznać, że nawet gdyby omawiane roszczenie powoda istniało, to przestało istnieć z uwagi na treść art. 508 k.c., tj. zwolnienia z długu. Przy czym, jak słusznie podkreśla się w literaturze oświadczenia woli dłużnika i wierzyciela nie muszą zawierać jakiegokolwiek określonej treści. Forma umowy o zwolnieniu z długu jest co do zasady

dowolna, a oświadczenie każdej ze stron może być złożone również per facta concludentia – w sposób dorozumiany, konkludentny¹¹.

Z kolei zestawiając ze sobą treść poszczególnych paragrafów ugód należy uznać, że intencją stron wyrażoną w omawianych ugodach było zniwelowanie wszelkich roszczeń pomiędzy nimi, z wyłączeniem jedynie zadośćuczynienia za krzywdę. Natomiast ewentualne reservatio mentalis jednej ze stron ugody nie wywołuje jakichkolwiek skutków prawnych. Wniosek ten dodatkowo wzmacnia fakt, że zawarcie wspomnianych ugód nastąpiło bezpośrednio po pisemnych skierowaniu do pozwanego żądań zapłaty odszkodowania (w tym w zakresie spłaconego kredytu) i zadośćuczynienia. (por. k. 30, 36)

W omawianym zakresie powództwo podlegało zatem oddaleniu.

V.

Jeżeli chodzi o rozstrzygnięcie o kosztach procesu pomiędzy stronami, to za jego podstawę Sąd przyjął regulacje art. 100 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Strona powodowa żądała zasądzenia kosztów procesu według złożonego spisu kosztów. Co wymaga podkreślenia, dwukrotnie w spisie kosztów strona powodowa nie zażądała jednak zasądzenia uiszczonych opłat od pozwu: 500,00 zł + 500,00 zł (k. 68, 76, 78). Nie uczyniła tego również ustnie w toku rozprawy w dniu 20 października 2014 r. i 12 listopada 2014 r. (por. k. 235v, 248v), gdzie wyraźnie ograniczyła swoje żądanie do składników kosztów procesu wymienionych w spisie kosztów, z jednoznacznym pominięciem uiszczonych przez powodów części opłat od pozwu.

Należy jednak zauważyć, co wymaga odrębnej analizy, że pełnomocnik powodów wniósł o zasądzenie, odrębnie na rzecz każdego z nich pełnego wynagrodzenia za udzieloną pomoc prawną. Kwestia ta jest sporna w judykaturze, zwłaszcza w sytuacji materialnego współuczestnictwa w sporze (a takie jest przyjmowane w sprawach o zadośćuczynienie „za śmierć osoby bliskiej” w orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Lublinie). Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 30 stycznia 2007 r.¹² wyraził pogląd, że w takim przypadku wszystkim powodom łącznie sąd przyznaje zwrot kosztów w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika. Do poglądu tego można mieć jednak zastrzeżenia w aktualnym stanie prawnym i Sąd orzekający w sprawie podziela stanowisko przeciwne, które zdaje się już dominować w najnowszych orzeczeniach sądów apelacyjnych¹³.

O ile w poprzednio obowiązującym stanie prawnym, poczynając od rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 1967 r.¹⁴, przewidywano (z modyfikacjami), że za prowadzenie sprawy w imieniu kilku osób należy się wynagrodzenie od każdej z nich jedynie wówczas, gdy uzasadnia to szczególne zwiększenie nakładu pracy, o tyle poczynając od rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1997 r.¹⁵, a także w aktualnym rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.¹⁶, zagadnienie to zostało całkowicie pominięte, co przy ogólnym założeniu „racjonalności prawodawcy” nie może być obojętne dla wykładni stosownych przepisów zwłaszcza, gdy żaden z przepisów k.p.c. nie reguluje problematyki wynagrodzenia fachowego pełnomocnika reprezentującego kilka osób w sprawie. Przy milczeniu ustawy, od daty wejścia w życie rozporządzenie z 1997 r. odpadły zatem jedyne normatywne podstawy do ograniczania przyznania wynagrodzenia współuczestnikom reprezentowanym przez jednego pełnomocnika. W konsekwencji za bardziej uprawniony wydaje się wniosek, że w aktualnym stanie prawnym każdemu z wygrywających proces współuczestników (bez względu na rodzaj współuczestnictwa), reprezentowanych przez jednego radcę prawnego/adwokata, sąd winien zasądzić zwrot kosztów zastępstwa procesowego w wysokości wynagrodzenia jednego pełnomocnika. Wnioskowanie takie wzmacnia również treść art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym „strona przegrywająca” proces obowiązana jest zwrócić koszty procesu „przeciwnikowi”, a nie stronie przeciwnej (tak SA w Lublinie w przywołanym wyroku). Zaprezentowana wykładnia przepisów regulujących problematykę zwrotu kosztów procesu jest także aprobowana w doktrynie prawa, negatywnie oceniającej odmienne stanowisko Sądu Najwyższego¹⁷

Ponadto na gruncie aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej¹⁸, podstawę wymiaru opłaty skarbowej stanowi liczba stosunków pełnomocnictwa, a nie liczba dokumentów pełnomocnictwa w

sprawie¹⁹. Dlatego opłaty skarbowe uiszczone przez każdego z pozwanych jako koszty celowe podlegają uwzględnieniu odrębnie w przypadku każdego z powodów.

W dalszej kolejności należy powtórzyć zastrzeżenie poczynione na wstępie uzasadnienia, że powód, jeśli chodzi o odszkodowanie, od początku procesu żądał w istocie zasądzenia na swoją rzecz kwoty 8.386,00 zł (wskazanie w petitum pozwu kwoty „11.980,35 zł” było dość oczywistą omyłką). Świadczy o tym fakt, iż powód w uzasadnieniu pozwu w sposób wyraźny powoływał się na żądanie w kwocie 8.386,00 zł – k. 8v, taką właśnie kwotę od omawianego żądania wskazywał też jako wartość przedmiotu sporu – k. 2 i od takiej kwoty odszkodowania obliczona została opłata od pozwu. Sąd zdecydował jednak o wydaniu w 12 listopada 2014 r., zgodnie ze stanowiskiem powoda, postanowienia o umorzeniu postępowania w stosownej części, aby w ten sposób wyeliminować potencjalną wątpliwość co do tego, o jakiej kwocie odszkodowania orzekł następnie w wyroku. Konsekwentnie zatem przy rozstrzyganiu o kosztach procesu Sąd brał pod uwagę nie żądanie w kwocie „11.980,35 zł, lecz 8.386,00 zł (z takim bowiem żądaniem powód w istocie występował i przed takim żądaniem pozwany się bronił).

Reasumując za celowe koszty procesu po stronie powodowej należy uznać łącznie kwotę 7.340,66 zł, czyli w przybliżeniu, z uwagi na małżeńską wspólność ustawową powodów, po 3.670,00 zł w przypadku każdego z nich:

- 32,00 zł - tytułem opłat skarbowych od dwóch stosunków pełnomocnictwa (k. 11)
- 7.200,00 zł (3.600,00 zł x 2) – łącznie tytułem opłat za czynności adwokackie zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu²⁰.
- 108,66 zł – wydatków na dojazdy, z uwzględnieniem połowy wskazanej stawki za 1 km.

Natomiast po stronie pozwanej celowe koszty obrony obejmują kwotę 3.600,00 zł – tytułem opłaty za czynności radcy prawnego - zgodnie z treścią § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu²¹.

Biorąc pod uwagę wynik procesu można uznać, że powód K. J. (1) utrzymał się ze swymi żądaniami w 60%. Natomiast powódka w 70%.

Powód winien zatem ponieść koszty procesu w stosunku do powoda w kwocie, przy zastosowaniu dopuszczalnych zaokrągleń:

$$(3.670,00 \text{ zł} + 1.800,00 \text{ zł}) \times 40\% = 2.188,00 \text{ zł}$$

Zatem różnica podlegająca zasądzeniu łącznie na jego rzecz, to w zaokrągleniu:

$$3.670,00 \text{ zł} - 2.188,00 \text{ zł} = 1.482,00 \text{ zł}.$$

Natomiast powódka winna ponieść koszty procesu w stosunku do powoda w kwocie:

$$(3.670,00 \text{ zł} + 1.800,00 \text{ zł}) \times 30\% = 1.641,00 \text{ zł}$$

Zatem różnica podlegająca zasądzeniu łącznie na jej rzecz, to w zaokrągleniu:

$$3.670,00 \text{ zł} - 1.641,00 \text{ zł} = 2.029,00 \text{ zł}.$$

VI.

Jeżeli chodzi o rozliczenie kosztów sądowych, których powodowie nie byli obowiązani ponosić z uwagi na zwolnienie od kosztów sądowych, za podstawę rozstrzygnięcia przyjęto art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych²². W szczególności chodzi o następujące należności:

- 8.520,00 zł – tytułem części opłat od pozwu (k. 1, 68, 80, 81)

- 959,10 zł – tytułem wydatków na opinie biegłej (k. 224)

Łącznie jest to zatem kwota 9.479,10 zł.

Od pozwanego należało zatem ściągnąć z tego tytułu kwotę:

9.479,10 zł x 65% (przybliżona stopa wynikająca z wyliczenia opierającego się na wyniku procesu w stosunku do obojga powodów) = 6.161,00 zł.

Z uwagi na trudną sytuację osobistą i majątkową powodów, w pozostałej części Sąd nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekł jak w sentencji.

1 I ACa 214/13, LEX nr 1402930.

2 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 392 ze zm.

3 Zob. chociażby uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, LEX nr 604152, wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 maja 2013 r. I ACa 104/13, LEX nr 1321986, wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2014 r., V CSK 320/13, LEX nr 1463645.

4 Podobnie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 maja 2013 r., I ACa 1459/12, LEX nr 1362926.

5 Zob. A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 448 k.c., LEX/el. oraz powołane tam orzecznictwo i literaturę.

6 Zob. wyrok SN z 5 października 2005 r. I PK 47/05 Mon. Pr. Pr. 2006, nr 4, s. 208.

7 Zob. szerzej wyrok SA w Lublinie z dnia 7 maja 2014 r., I ACa 51/14, LEX nr 1466859.

8 System Prawa Prywatnego, tom 6, rozdział III § 28 ust. V.

9 Zob. szerzej chociażby wyrok SA w Lublinie z dnia 18 lutego 2014 r., I ACa 732/13, LEX nr 1438104; wyrok SA w Lublinie z dnia 5 marca 2014 r., I ACa 783/13, LEX nr 1439242; wyrok SA w Lublinie z dnia 14 maja 2014 r., I ACa 85/14, LEX nr 1466867.

10 Wyrok SA w Lublinie z dnia 24 lipca 2013 r., I ACa 233/13, LEX nr 1378754.

11 Zob. A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 508 k.c., LEX/el. oraz powołane tam orzecznictwo i literaturę.

12 III CZP 130/06, OSNC 2008/1/1.

13 Wyrok SA w Lublinie z dnia 20 kwietnia 2011 r., I ACa 104/11; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 8 stycznia 2013 r., I ACa 565/12.

14 Dz. U. Nr 48, poz. 241.

15 Dz. U. Nr 97, poz. 1013 ze zm.

16 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490.

17 Zob. G. Julke, Glosa do uchwały SN z 30.01.2007 r. III CZP 130/06, GSP-Prz. Orz. 2008/3/67.

18 Tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 1282 ze zm.

19 Zob. cz. IV Załącznika do omawianej ustawy.

20 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461.

21 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490.

22 Tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1025.